

Beata Słodkowska-Cudak

"Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej rodziny",
Małgorzata Ciczkowska-Giedziuń,
Ewa Kantowicz (red.), Toruń 2010 :
[recenzja]

Pedagogika Rodziny 1/1, 225-228

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Beata Słodkowska-Cudak

**Małgorzata Ciczowska-Giedziuń, Ewa Kantowicz (red.),
*Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej
rodziny***

Toruń 2010, s. 374.

Niekwestionowanym twórcą pedagogiki rodziny jest profesor Stanisław Kawula. Z okazji 70 rocznicy Jego urodzin w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie zorganizowano seminarium naukowe, w którym uczestniczyli pedagodzy ze wszystkich ośrodków naukowych, w tym wielu profesorów – Jego uczniów. Pokłosiem konferencji i spotkania naukowego pedagogów społecznych są wydane trzy opracowania zbiorowe, które łączy przewodnia idea – *Polska pedagogika społeczna na początku XX wieku*. Drugi tom spośród trzech wydanych nosi tytuł *Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej rodziny*.

Badania współczesnej rodziny – jej funkcjonowania, struktury, aksjologicznych sfer – są niezmiennie ważne ze względu na narastanie kryzysowej sytuacji powodujące różne jej zaburzenia emocjonalne, społeczne i ekonomiczne. Dlatego też recenzowana książka uznanych badaczy pedagogiki rodziny, podejmując wielostronne zagadnienia teoretyczne i empiryczne rodziny współczesnej, w znakomity sposób wpisuje się w obszar pedagogiki rodziny, poszerzając jej dorobek, tak potrzebny w umacnianiu samodzielnej jej dyscypliny naukowej

Opracowanie zbiorowe – *Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej rodziny* składa się z czterech obszernych części. Treści pierwszej części – perspektywy badań nad rodziną – omawiają fenomenologiczno-hermeneutyczne ujęcie wielostronnych badań nad współczesną rodziną (D. Opozda). Na uwagę w tej części zasługują dwa komplementarne – ze względu na treści badawcze – artykuły Barbary Kromolickiej i Teresy Olearczyk. Dotyczą one ważnego problemu, który występuje coraz częściej w społeczeństwie polskim – młodocianego macierzyństwa. Zjawisko to jest wymuszone ciężą nastolatek. Pomoc i wsparcie emocjonalne i społeczne, jak stwierdza B. Kromolicka, jest dla tych młodych ludzi konieczna.

Interesujący artykuł w tej części opracowania przedstawia Wioletta Danielewicz – *Transnarodowe rodzicielstwo jako alternatywna forma „organizacji” rodziny*.

Problem tych rodzin w okresie coraz większej migracji zagranicznej ludności staje się zagadnieniem nowym i w badaniach należy im poświęcić więcej uwagi. W dość szerokim i ciekawym ujęciu Mariusz Jędrzejko omawia bardziej w socjologicznym niż pedagogicznym ujęciu niektóre zmiany w funkcjonowaniu rodziny w okresie transformacji ustrojowej.

Artykuł M. Jędrzejko bezpośrednio koresponduje z treściami drugiej części recenzowanej książki pt. *Współczesna rodzina w procesie zmiany*. Tej części opracowania na uwagę zasługuje artykuł Beaty Maj *Rodzina współczesna – kierunki przemian oraz nowe obszary zadań socjalnych*. Dokonuje w nim, szkoda że w tak dużym zawężeniu, analizy przemian funkcjonowania współczesnych rodzin wynikających ze zmiany społeczno-gospodarczych. Wskazuje także na potrzebę pomocy instytucjonalnej rodzinom, które uległy pewnym dysfunkcjom.

Wzrost liczby rozwodów w społeczeństwach różnych krajów także w Polsce jest czynnikiem zaburzającym emocjonalnie i społecznie życie zarówno rozwodzących się rodziców, jak i ich dzieci. Stąd należy z dużym uznaniem przyjąć treść artykułu Małgorzaty Ciczkowskiej-Giedziuń, która dokonuje analizy wsparcia małżonków, a szczególnie dzieci w sytuacji rozwodowej i porozwodowej. Ciekawe formy wsparcia rodzin rozwodzącej się opisuje Autorka z doświadczeń amerykańskich.

We współczesnych czasach, w których narastają sytuacje kryzysowe dla rodziny, obserwuje się wzrost liczby rodzin nieformalnych i alternatywnych małżeństw. Próbę analizy tych dokonała w swym artykule Aleksandra Szweda.

Część trzeci opracowania zbiorowego stanowią obszernie treści wielostronnych, ale bardzo interesujących artykułów dotyczących *Rodziny i dziecko jako podmiotu wsparcia społecznego*. Część tę otwiera artykuł Bożeny Matyjas, w którym na podstawie dość obszernych badań dokonuje wyczerpujących i jakże ważnej analizy funkcjonowania dzieci z poczuciem osamotnienia w rodzinie z problemem alkoholowym. Dzieci te odczuwają niedostatek więzi emocjonalnej w rodzinie, poczucie dysfunkcji społecznej w szkole i w środowisku rówieśniczym. Dzieciom tym, jak słusznie dowodzi B. Matyjas, potrzebna jest pomoc i wielostronne wsparcie.

W wielu rodzinach polskich następuje ubożenie ekonomiczne. Na ten problem zwróciła uwagę w swych artykułach Katarzyna Białobrzeska i Paulina Brożka. Dziecko w rodzinie biednej doznaje marginalizacji społecznej i emocjonalnej. Następuje zjawisko, jak dowodzi P. Brożka, dziedziczenia biedy. Stąd też konieczne jest wsparcie ekonomiczne i socjalizacyjne rodziny i dzieci żyjące w sferze ubóstwa socjalnego i materialnego.

Na uwagę w tej części opracowania zasługuje także artykuł Moniki Martyn-Pisarskiej dotyczący problemu nadużywania alkoholu przez młodzież w rodzinach z ryzykiem zachowań społecznych. Rodzina może chronić dziecko przed

patologiami społecznymi i zachowaniami ryzykownymi, ale także rodzina dysfunkcyjna może sprzyjać nadużywaniu alkoholu przez dzieci. Analiza wyników badań przeprowadzonych przez Autorkę dowodzi o społecznym już zjawisku spożywania alkoholu przez młodzież.

Część czwarta opracowania recenzowanego zatytułowana *Działania społeczno-pedagogiczne i instytucjonalne formy pomocy dzieciom i rodzinie*. Istotnym w swych treściach artykułem wprowadzającym w tej części jest analiza terapii narracyjnej jako nowego podejścia do interwencji socjalnej zorientowanej na rodzinę – autorstwa Mirosławy Gawęckiej. Autorka dokonuje w swym artykule próbę prezentacji rozważań teoretycznych nowego ujęcia terapii rodzin nazwanej *secondo – order family therapy*.

Interesujący jest także artykuł Jolanty Białej na temat wielopodmiotowego modelu w relacjach placówki socjalizacyjnej, rodziny, szkoły i środowiska lokalnego. Słusznie dowodzi Autorka, że współdziałanie rodziny, szkoły, instytucji socjalnych funkcjonujących w środowisku lokalnym może eliminować wykluczenie społeczne dziecka, partycypować w procesie usamodzielnienia, uspołecznienia dzieci i młodzieży.

Niezmiernie użyteczny dla czytelnika tego opracowania jest artykuł Małgorzaty Wolskiej-Długosz dotyczący rozmiaru i form pomocy społecznej wobec rodzin funkcjonujących w kryzysie. Na podstawie badań przeprowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach wymienia Autorka wielostronne działania podejmowane przez instytucje socjalne wspomagające rodzinę.

Lektura recenzowanej książki z pewnością zainteresuje nie tylko nauczycieli, pedagogów szkolnych, familiologów ale także studentów i pracowników socjalnych. Autorzy artykułów niniejszego opracowania zbiorowego przedstawili w znakomity sposób wielowymiarowość środowiska rodzinnego, paradygmaty jego wychowania, socjalizacji i opieki rodzinnej. Treści tej książki wzbogacają wielostronny obszar badawczy pedagogiki rodziny.

Przejrzystość i komplementarność artykułów ujętych w opracowaniu podnosi niewątpliwie struktura opracowania, w którym to redaktorki dokonały podziału na cztery, logicznie spójne ze sobą, części.

Recenzowane opracowanie zbiorowe ma wysoką wartość poznawczą, a także praktyczną i użyteczną dla nauczycieli, pracowników socjalnych a nawet rodziców. Ponadto wartość tej książki podnoszą ujmowane problemy życia współczesnej rodziny jej dysfunkcje oraz potrzeby wsparcia ekonomicznego i socjalnego. Zagadnienia te stanowią niewątpliwie obszar badawczy pedagogiki społecznej i pedagogiki rodziny, ale także muszą pobudzać refleksje w sferze polityki rodzinnej.

